

Chương 2:

HÀNG HÓA, THỊ TRƯỜNG VÀ VAI TRÒ CỦA CÁC CHỦ THỂ THAM GIA THỊ TRƯỜNG

KHÁI QUÁT CHUNG

I. Lý luận của C. Mác về Sản xuất hàng hoá và hàng hóa

II. Thị trường và vai trò của thị trường

I. Lý luận của C.Mác về SXHH và hàng hóa

1. Sản xuất hàng hoá

Sản xuất hàng hóa là sản xuất ra sản phẩm để bán

**ĐIỀU KIỆN RA ĐỜI
VÀ TỒN TẠI CỦA
SẢN XUẤT HÀNG HOÁ**

Có sự phân công
lao động xã hội

Có sự tách biệt tương
đối về KT giữa những
người sản xuất HH

Tại sao phân công LĐXH và sự tách biệt
tương đối về KT giữa những người SXHH là
điều kiện cần và đủ để cho nền SXHH phát triển?

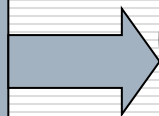
**Phân công
lao động xã hội**

**Sự chuyên môn hoá
SX, phân chia LĐXH vào
các ngành, các lĩnh
vực SX khác nhau**

Vì sao PCLĐ xã hội là cơ sở, tiền đề của sản xuất hàng hóa?

Có sự tách biệt tương
đối về KT giữa những
người sản xuất HH

Là những người sản xuất
có tư cách pháp nhân
để quyết định SX cái gì?
SX như thế nào? SX cho ai?

Tại sao sản xuất hàng hoá là một phạm trù lịch sử?

**Sản xuất gốm xây dựng tại
VIGLACERA**

Quá trình dệt vải

2. Đặc trưng của sản xuất hàng hoá

Đặc trưng

SX HH là SX để trao đổi, mua bán

Lao động của người SXHH vừa mang tính tư nhân vừa mang tính XH

Lắp ráp ô tô

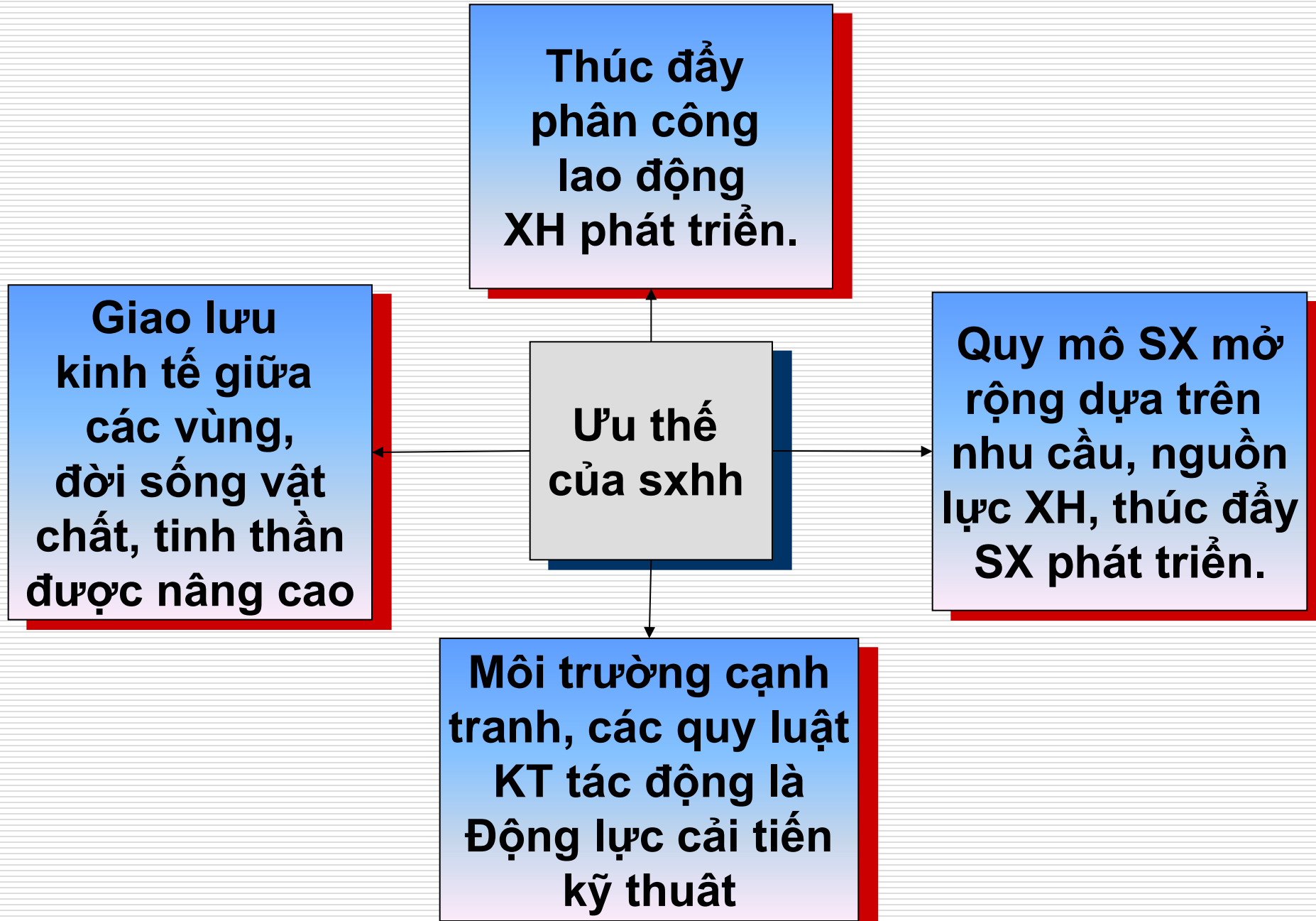

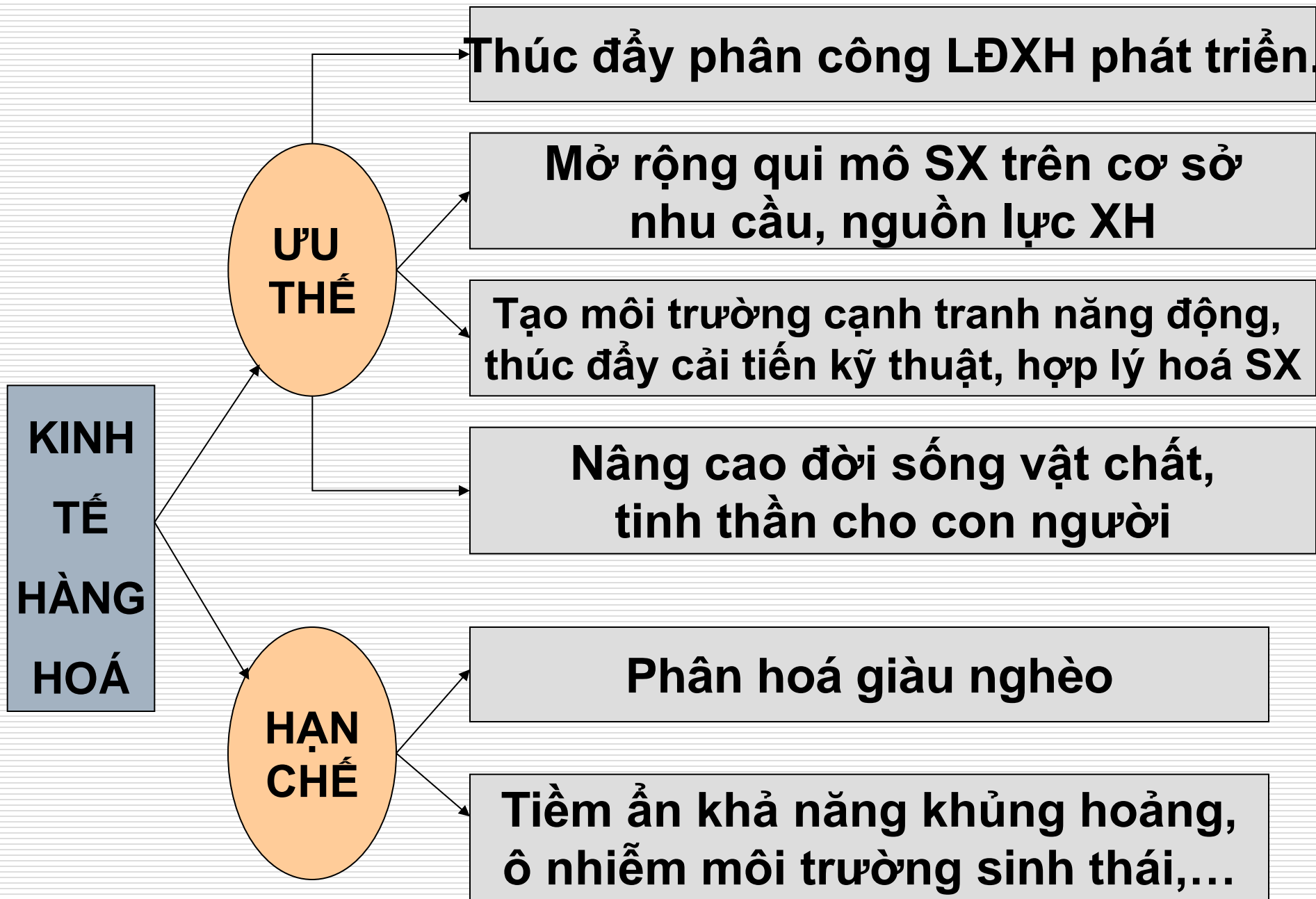
Mua bán trong siêu thị

SO SÁNH KTTN VỚI KTHH

Những đặc trưng	Kinh tế tự nhiên	Kinh tế hàng hoá
Mục đích sx	Thoả mãn nhu cầu tiêu dùng của chính người sx	Để trao đổi mua bán, thoả mãn nhu cầu của xã hội
Tính chất, môi trường của sản xuất	Không có cạnh tranh, sx mang tính chất khép kín	Cạnh tranh, sản xuất mang tính chất "mở"
Trình độ kỹ thuật	Kỹ thuật thủ công, lạc hậu	Kỹ thuật cơ khí, hiện đại
Tính chất của sản phẩm	Mang tính hiện vật	Mang tính hàng hoá

Ưu thế của sản xuất hàng hoá

II. Hàng hoá

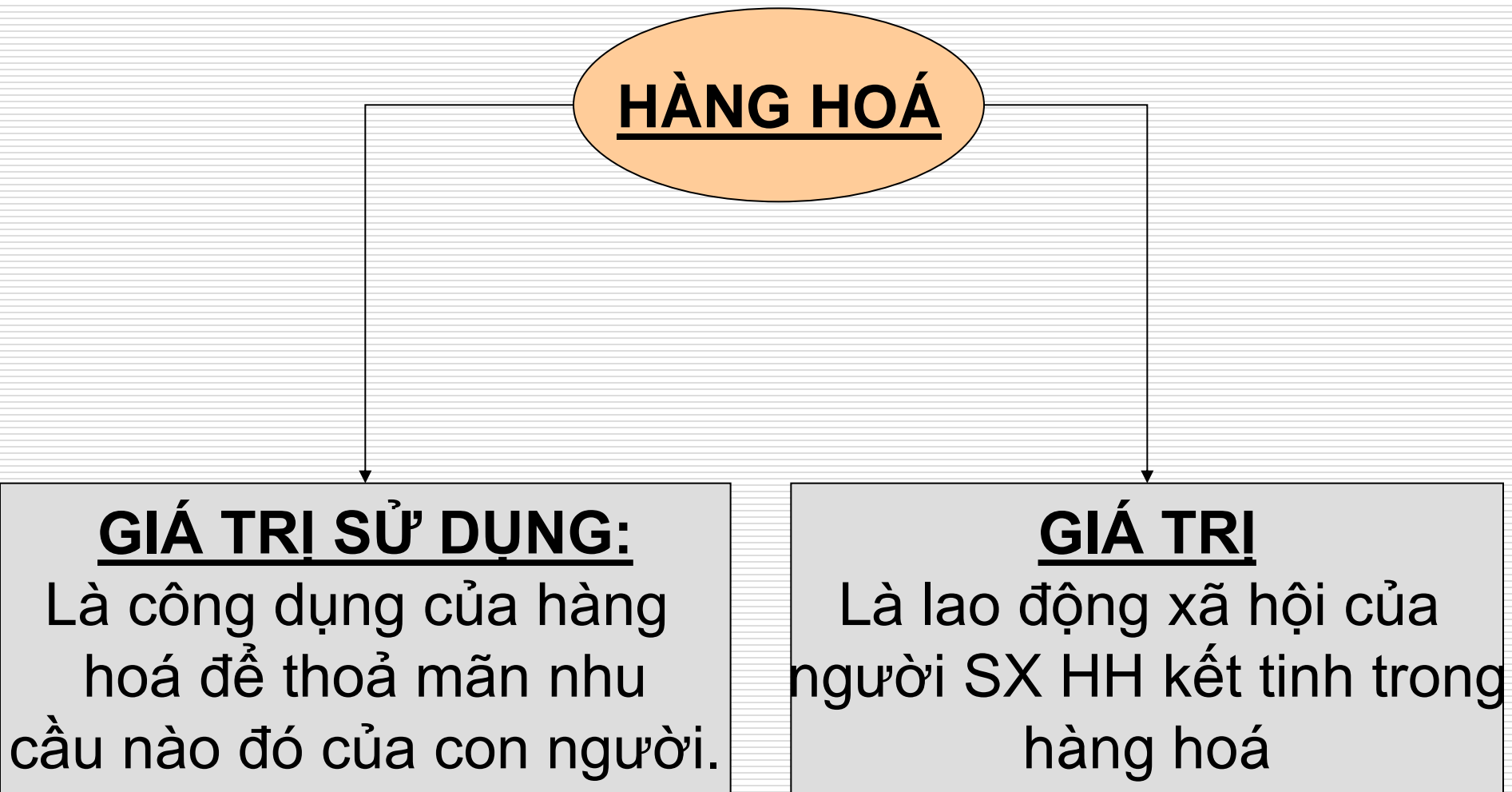
1. Hàng hoá và hai thuộc tính của hàng hoá

HÀNG HOÁ

Là sản phẩm của lao động, có thể thoả mãn nhu cầu nào đó của con người thông qua trao đổi mua bán

b. Hai thuộc tính của Hàng hóa

GIÁ TRỊ SỬ DỤNG

- Do thuộc tính TN của vật phẩm quyết định
- Có 1 hoặc nhiều GTSD
- Được phát hiện dần qua sự phát triển của KH-KT và LLSX
- Số lượng, chất lượng, chủng loại GTSD phụ thuộc trình độ phát triển của LLSX
- Là cái mang GIÁ TRỊ TRAO ĐỔI

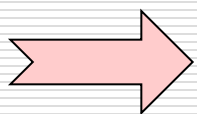
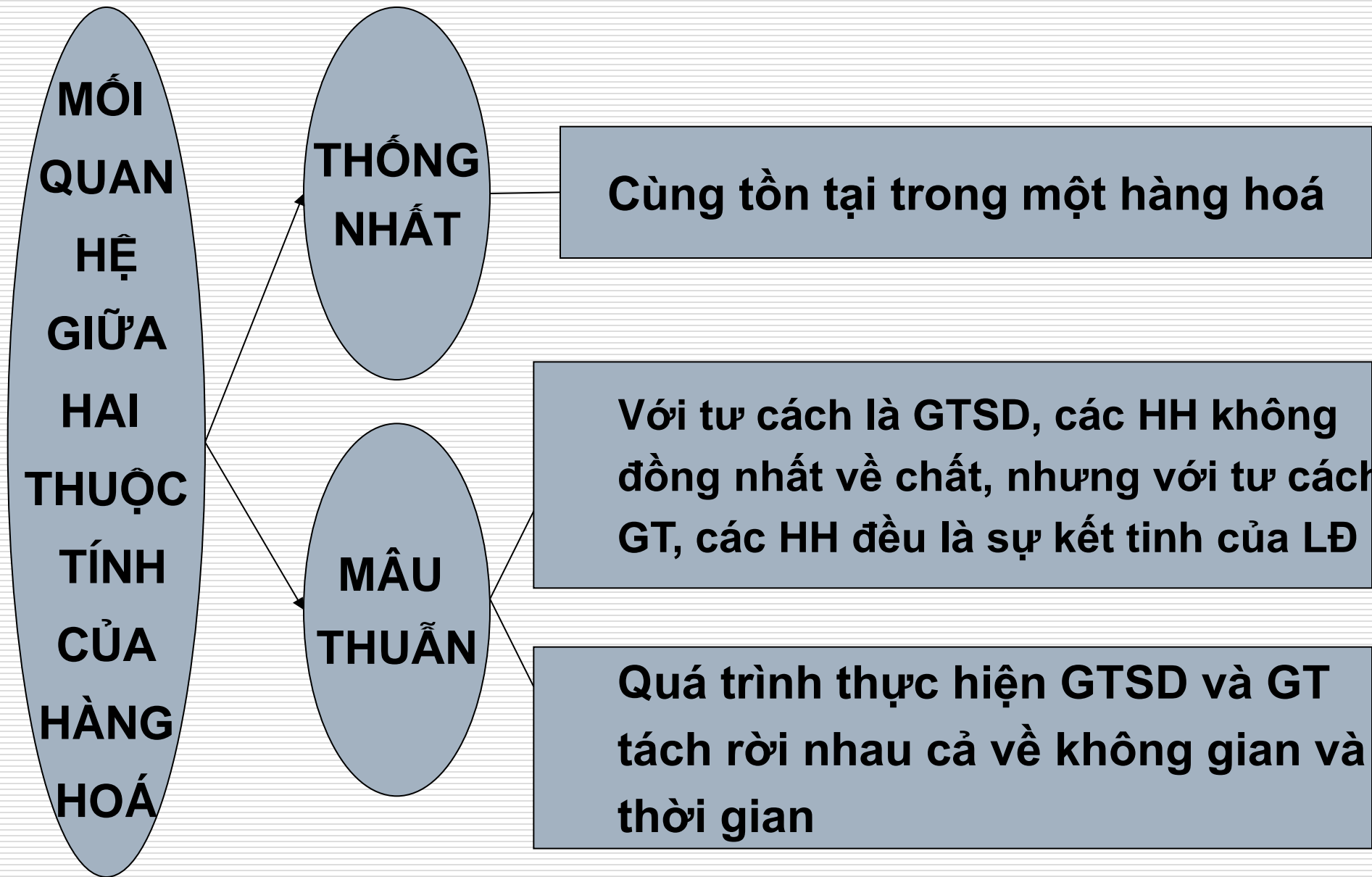
GIÁ TRỊ

GIÁ TRỊ TRAO ĐỔI: Là quan hệ tỉ lệ về lượng trao đổi giữa các GTSD khác nhau.

Ví dụ: 1m vải = 5 kg thóc
1 tấm da = 1 rìu
2 còn cừu = 1 vòng đeo cổ...

=> Tại sao các hàng hóa khác nhau lại có thể trao đổi với nhau theo 1 tỉ lệ nhất định?

Do các hàng hóa đều là kết tinh của lao động

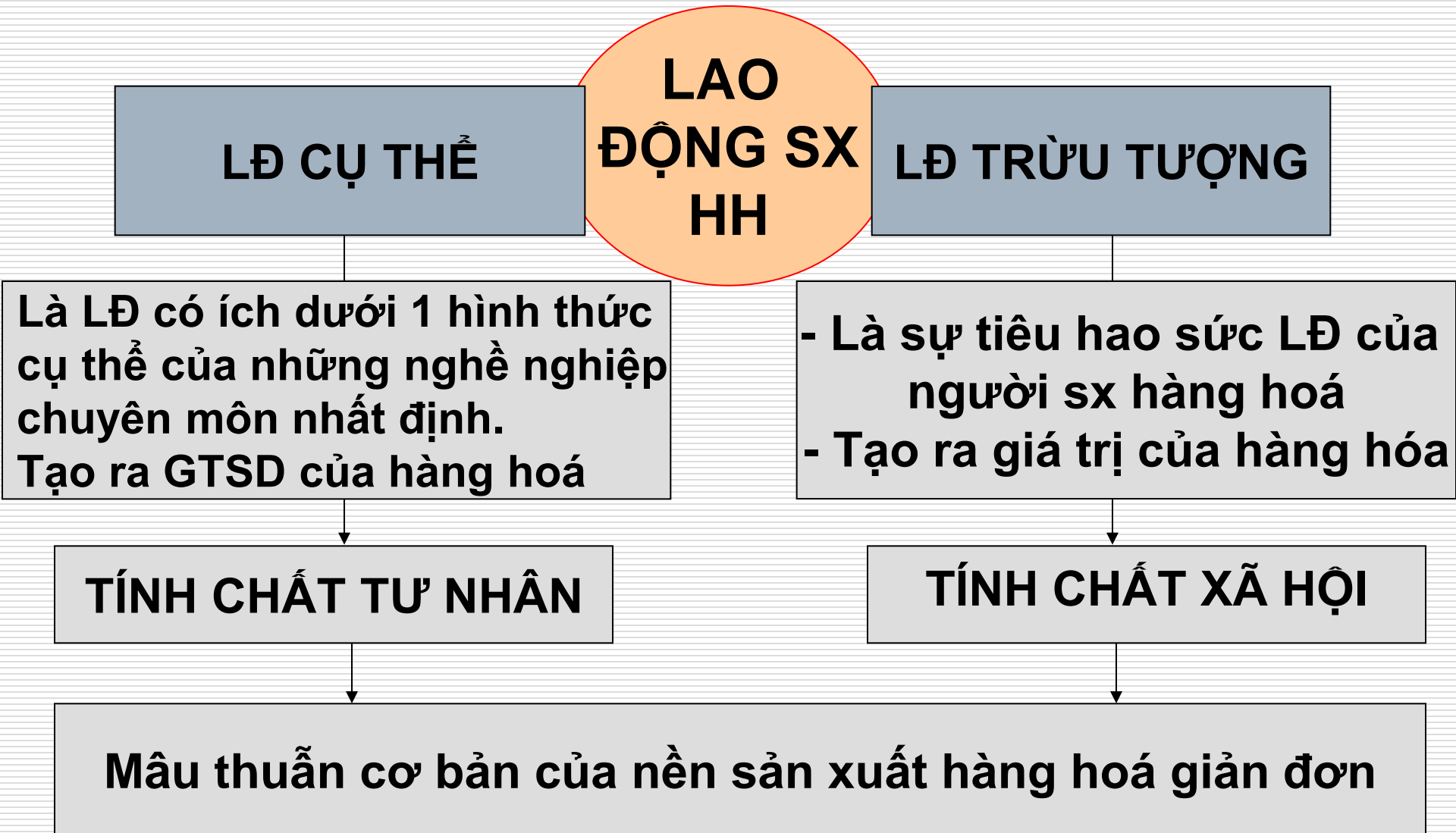
Nếu giá trị của hàng hoá không được thực hiện sẽ dẫn đến khủng hoảng sản xuất thừa

Hệ số chênh lệch giữa nhóm giàu và nhóm nghèo (đơn vị: lần)

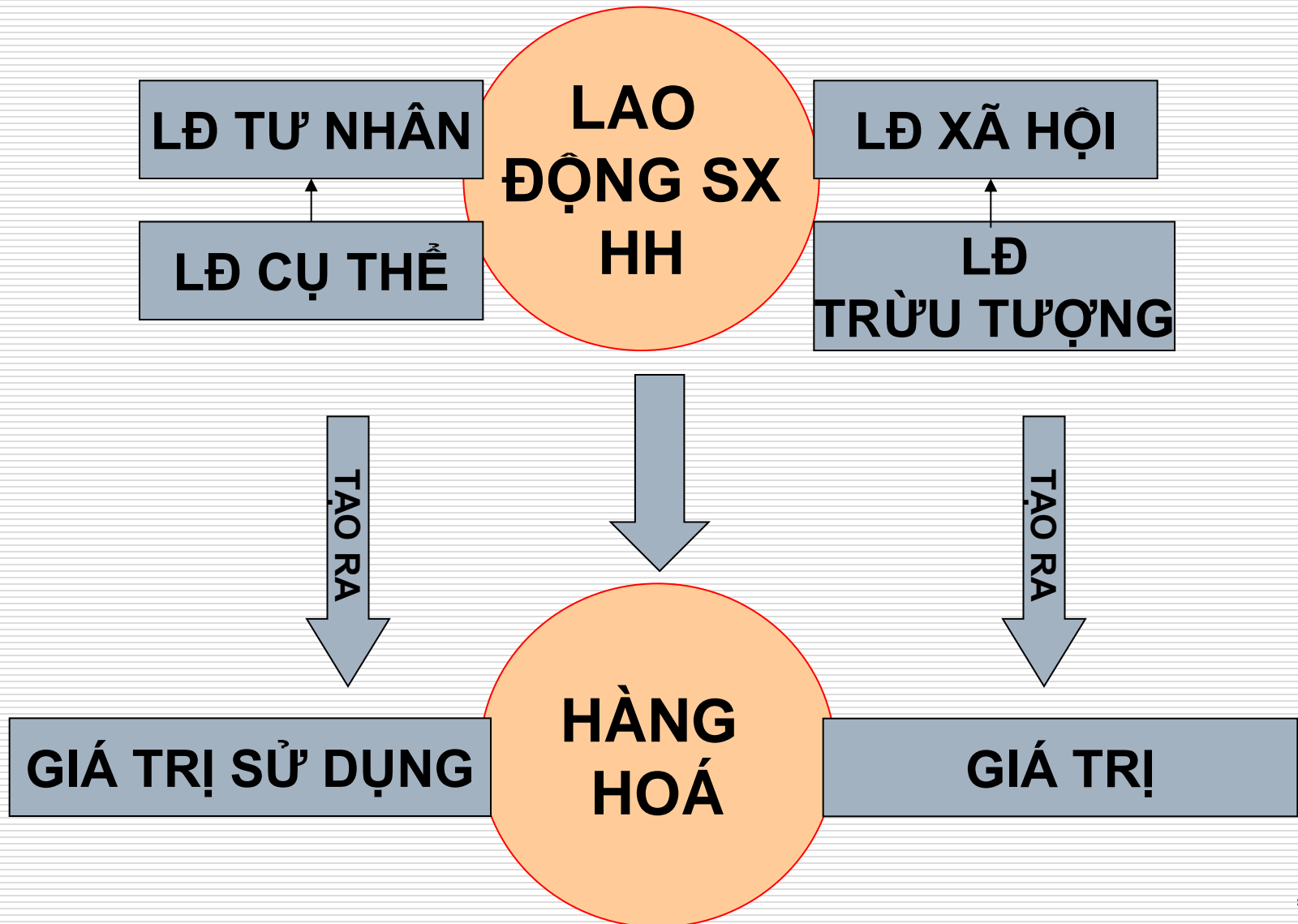

2. Tính chất hai mặt của lao động SXHH

*** MỐI QUAN HỆ GIỮA TÍNH CHẤT HAI MẶT CỦA LAO ĐỘNG SX HÀNG HOÁ VỚI HAI THUỘC TÍNH CỦA HÀNG HOÁ**

Thợ may

Thợ xây

Thợ mộc

Thợ hàn

Thợ đan lát

3. Lượng giá trị của hàng hoá và các yếu tố ảnh hưởng đến lượng GT của HH

Lượng giá trị
của hàng hoá

=

Lượng thời gian lao động XH cần thiết
đã hao phí để sản xuất hàng hoá

VÍ DỤ:

Các nhóm
người sản xuất
hàng hoá

Chi phí thời
gian lao động
để sản xuất
một đơn vị hàng
hoá A (giờ)

Số lượng hàng
hoá A do mỗi
nhóm sản
xuất đưa ra
thị trường

Thời gian lao
động xã hội
cần thiết quyết
định lượng giá
trị của một
đơn vị hàng
hoá A (giờ)

I
II
III

6
8
10

100
1000
200

8

Thời gian LĐXH
cần thiết

Là thời gian cần thiết để SX HH trong *điều kiện SX trung bình* của XH (thông thường thời gian LĐXH cần thiết gần sát với thời gian LĐ cá biệt của người SX ra đại bộ phận HH trên thị trường)

Trình độ
thành thạo
trung bình

Trình độ
trang thiết
bị trung bình

Cường độ
LĐ
trung bình

Vì sao việc trao đổi hàng hoá lại dựa vào
thời gian lao động xã hội cần thiết?

b. Những yếu tố ảnh hưởng đến lượng giá trị của hàng hóa

Các nhân tố ảnh hưởng đến lượng GT của HH

**Năng suất
lao động**

- Trình độ phát triển của kỹ thuật - công nghệ
- Trình độ chuyên môn, lành nghề của người LĐ
- Trình độ tổ chức quản lý
- Các điều kiện tự nhiên

**Mức độ phức
tạp của LĐ**

- Trong cùng một thời gian, LĐ phức tạp tạo ra nhiều giá trị hơn LĐ giản đơn.
- Trong trao đổi, mọi LĐ phức tạp được quy thành LĐ đơn giản trung bình

III. TIỀN TỆ

1. SỰ PHÁT TRIỂN CỦA CÁC HÌNH THÁI CỦA GIÁ TRỊ

Các hình thái giá trị

Vật trao đổi

Ngang giá

Hình thái
giản đơn
(ngẫu nhiên)

1 con nai

=

1 cái rìu

Hình thái
đầy đủ
(mở rộng)

1 con nai

=

1 cái áo

10 đầu chè

10 kg thóc

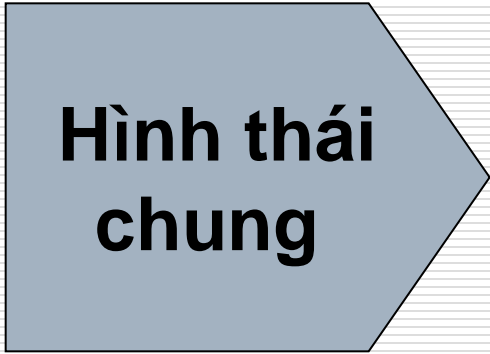
0,2 gram vàng

V.V...

Các hình thái giá trị

Tương đối

Ngang giá

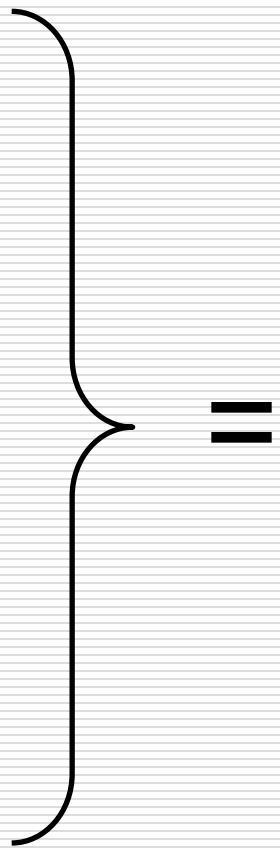
1 cái áo

10 đấu chè

40 đấu café

0,2gram vàng

V.V...

Tầm da thú

Các hình thái giá trị

Tương đối

Ngang giá

**Hình thái
Tiền**

20 vuông vải

1 cái áo

10 đầu chè

40 đầu café

V.V...

=

**0,2 gram
vàng**

TRỞ THÀNH TIỀN TỆ

Nguyên nhân dẫn đến sự chuyển đổi các hình thái giá trị từ giản đơn...đến tiền tệ?

Tại sao vàng lại có vai trò tiền tệ?

THUẦN NHẤT
(ĐỒNG CHẤT)

KHÔNG BỊ ÔXI HOÁ
(DỄ BẢO QUẢN)

**VÀNG CÓ NHỮNG
THUỘC TÍNH TỰ
NHIÊN ĐẶC BIỆT
THÍCH HỢP VỚI VAI
TRÒ TIỀN TỆ**

DỄ DÁT MỎNG, DỄ
CHIA NHỎ

VỚI THỂ TÍCH, TRỌNG
LƯỢNG NHỎ NHƯNG
CÓ GIÁ TRỊ CAO

b. Bản chất của tiền tệ

- ❑ Tiền ra đời là kết quả phát triển lâu dài của sản xuất và trao đổi hàng hoá.
- ❑ Tiền tệ là hàng hoá đặc biệt làm vật ngang giá chung cho tất cả các hàng hoá, tiền là quan hệ xã hội, biểu hiện quan hệ giữa những người SX hàng hoá.

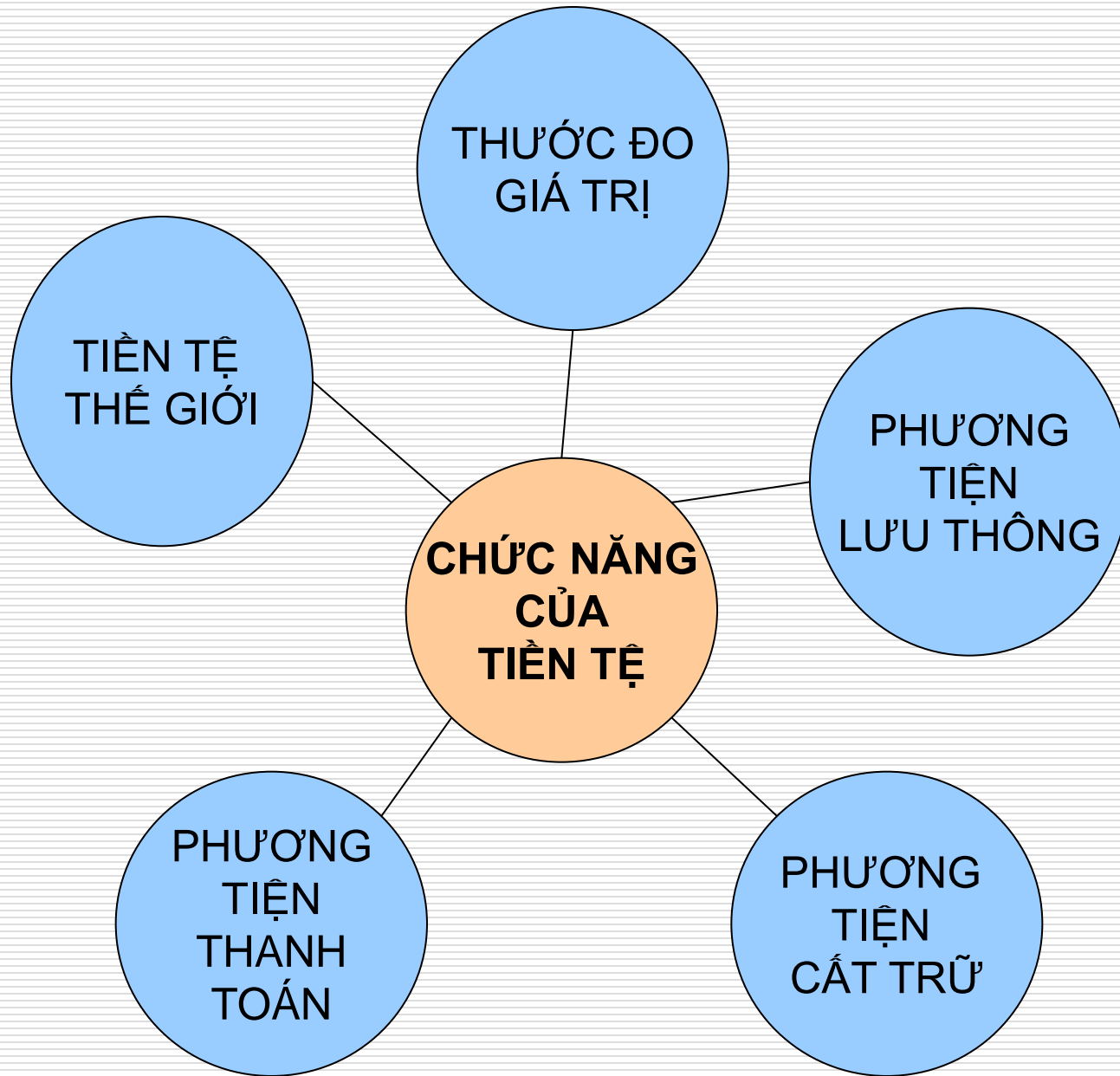

Tiền đúc cổ www.ancient-art.com/ancgld.htm

Tiền giấy Việt nam

2. CHỨC NĂNG CỦA TIỀN TỆ

Thước đo
giá trị

Tại sao tiền được dùng
làm thước đo
giá trị của hàng hóa ?

VÍ DỤ:

1 Con cừu

=

3 gr vàng

1m vải

=

0,1 gr vàng

Giá cả

Phương
tiện
lưu thông

Tiền làm môi giới cho việc trao đổi , mua bán hàng
hoá (H-T-H)

Tại sao khi tiền thực hiện chức năng phương tiện lưu thông lại
bao hàm khả năng gây ra khủng hoảng?

Tiền thực hiện chức năng phương tiện lưu thông lại
bao hàm khả năng gây ra khủng hoảng vì:

- ❑ Trước tiền giấy là tiền bản địa vị, tiền bản vị được bảo đảm bằng vàng và lượng tiền bản vị được phát hành tùy thuộc vào lượng vàng dự trữ ở trong mỗi quốc gia. Vì vậy hàm lượng vàng trong mỗi loại tiền ở các nước là khác nhau và lượng tiền in ra là có hạn định khi tiền giấy ra đời do sự đảm bảo của nhà nước và chấp nhận của người dân vì thế tiền giấy có thể in, khi tiền giấy in ra quá nhiều, giá trị giảm thì gây ra lạm phát
 - ❑ Lạm phát là một hiện tượng khủng hoảng tiền tệ, đồng tiền bị mất giá, vì tiền giấy không thực hiện được chức năng là phương tiện cất giữ. Do đó biểu hiện của lạm phát là mức giá chung của toàn bộ nền KT tăng lên.
-

Phương tiện cất trữ

- Tiền rút khỏi lưu thông và phải là tiền đủ giá trị

Tiền vàng hoặc
tiền bạc

Vàng thoi hoặc
bạc nén

Đồ đạc bằng
vàng hoặc bằng bạc

Phương tiện thanh toán

- Tiền dùng để trả nợ, đóng thuế...

Tại sao khi chức năng phương tiện thanh toán được thực hiện rộng rãi thì khả năng khủng hoảng tăng lên?

Vàng cất trữ

Thanh toán các dịch vụ

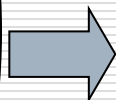
Tiền tệ thế giới

- Xuất hiện khi trao đổi hàng hoá vượt ra khỏi biên giới quốc gia
- Là tiền đủ giá trị và tiền tín dụng quốc tế

IV. Các quy luật kinh tế của sản xuất HH

1. QUI LUẬT GIÁ TRỊ

YÊU CẦU QL:
SX và trao
đổi HH phải
dựa trên cơ
sở hao phí
LĐXH
cần thiết

**Là qui luật kinh tế cơ bản của
SXHH**

TÁC ĐỘNG CỦA QUY LUẬT GIÁ TRỊ

Điều tiết
SX và
lưu thông
hàng hoá

Điều tiết các yếu tố sản xuất từ ngành này sang ngành khác theo sự tác động của giá cả

Điều tiết HH từ nơi có giá thấp đến nơi giá cao

Kích thích
cải tiến KT,
tăng NSLĐ,
hạ GTSP

Người sản xuất muốn có lãi thì phải hạ thấp giá trị cá biệt hàng hoá của mình thấp hơn giá trị xã hội, do đó phải cải tiến kỹ thuật, tăng năng suất lao động, từ đó hạ giá thành sản phẩm

Phân hoá
giàu nghèo

Những người có điều kiện SX thuận lợi và thường xuyên thắng thế trong cạnh tranh thì trở thành giàu có, ngược lại những người không có điều kiện SX thuận lợi, lại gặp rủi ro thì thua lỗ, phá sản, nghèo khổ

2. QUI LUẬT CẠNH TRANH

- **Khái niệm:** Sự ganh đua về kinh tế giữa các chủ thể trong nền SX HH để thu nhiều lợi ích nhất cho mình.
- **Phân loại:** Cạnh tranh giữa:
 - Người SX-TD, Người TD=TD, Người SX-SX
 - CT trong nội bộ ngành và CT giữa các ngành
- **Biện pháp:**
 - Cạnh tranh giá cả
 - Cạnh tranh phi giá cả
- **Vai trò:**
 - Tích cực: một trong những động lực mạnh mẽ nhất thúc đẩy SX phát triển.
 - Tiêu cực: cạnh tranh không lành mạnh gây tổn hại lợi ích XH, cộng đồng

Tại sao cạnh tranh là quy luật kinh tế khách quan của nền sản xuất hàng hoá?

**Việt Nam ở vị trí trung tâm, có khả năng kết nối nhanh chóng với các thị trường có nền công nghệ cao như: Nhật Bản, Đài Loan, Singapore, Malaysia...
Nguồn nhân lực năng động, thông minh và chịu khó học hỏi.**

Lúa gạo là "mũi nhọn" cạnh tranh

Thị trường viễn thông đang diễn ra sự cạnh tranh khốc liệt

Các doanh nghiệp vận tải ô tô VN liệu đủ sức cạnh tranh khi gia nhập WTO?

Khó tìm được hàng hoá Made in Vietnam?

3. Quy luật cung cầu

1. Tại sao cầu là nhu cầu có khả năng thanh toán?
2. Tại sao nói cung không đồng nhất với sản xuất?
3. Nêu ví dụ về mối quan hệ giữa giá cả với cung cầu và ngược lại?

Sản lượng tôm sú đang cung vượt cầu

4. Quy luật lưu thông tiền tệ và lạm phát

- Là quy luật quy định số lượng tiền cần thiết cho lưu thông ở mỗi thời kỳ nhất định.
- Khi tiền thực hiện chức năng phương tiện lưu thông thì:

$$M = \frac{P.Q}{V}$$

M: lượng tiền cần thiết cho lưu thông

P: Mức giá cả hàng hoá

Q: Khối lượng hàng hoá đem ra lưu thông

V: Số vòng luân chuyển trung bình của một đơn vị tiền tệ

**Giao dịch tại
Ngân hàng**

- Khi tiền thực hiện cả chức năng phương tiện thanh toán thì:

$$\begin{array}{l} \text{Số} \\ \text{lượng} \\ \text{tiền cần} \\ \text{thiết cho} \\ \text{lưu} \\ \text{thông} \end{array} = \frac{\begin{array}{l} \text{Tổng} \\ \text{giá cả} \\ \text{hàng} \\ \text{hoá} \end{array} - \left[\begin{array}{l} \text{Tổng} \\ \text{giá cả} \\ \text{hàng} \\ \text{hoá bán} \\ \text{chịu} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Tổng giá} \\ \text{cả hàng} \\ \text{hoá} \\ \text{khấu trừ} \\ \text{cho} \\ \text{nhau} \end{array} \right] + \begin{array}{l} \text{Tổng giá} \\ \text{cả hàng} \\ \text{hoá bán} \\ \text{chịu đến} \\ \text{kỳ thanh} \\ \text{toán} \end{array}}{\begin{array}{l} \text{Số vòng luân chuyển trung} \\ \text{bình của một đơn vị tiền tệ} \end{array}}$$

LẠM PHÁT

```
graph TD; A[LẠM PHÁT] --> B[KHÁI NIỆM]; A --> C[Mức độ của lạm phát]; A --> D[HẬU QUẢ];
```

KHÁI NIỆM

Là tình trạng mức giá chung của mọi HH tăng lên liên tục trong một thời gian nhất định

Mức độ của lạm phát

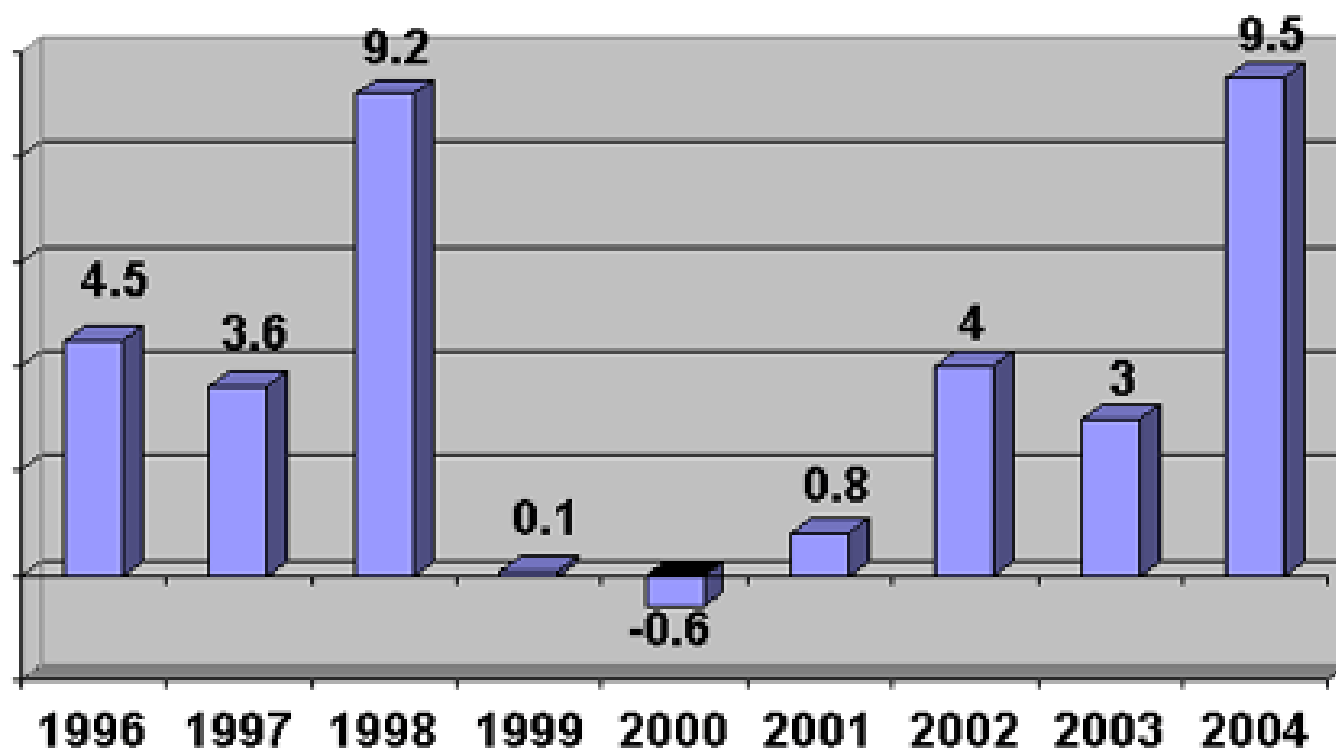
- Vừa phải (ở mức 1 con số , < 10%)
- Phi mã (ở mức 2 con số , > 10%)
- Siêu lạm phát (ở mức 3 con số trở lên)

HẬU QUẢ

- Phân phối lại các nguồn thu nhập
- Khuyến khích đầu cơ HH, cản trở SXKD.
- Giảm mức sống của người LĐ

Tại sao tích cực gửi tiền vào ngân hàng vừa ích nước, vừa lợi nhà

Chỉ số lạm phát từ năm 1996 đến năm 2004
(Đơn vị %)

V. THỊ TRƯỜNG

□ Khái niệm:

- Nghĩa hẹp: Sự trao đổi mua bán hàng hoá gắn với một không gian, thời gian, địa điểm nhất định.

Chợ cóc Đà Lạt

Chợ trên sông (Cần Thơ)

Chợ phiên (Cao Bằng)

Chợ
quê
(Huế)

Sở giao dịch chứng khoán

Một siêu thị ở Nhật Bản

- Nghĩa rộng:

Là tổng thể các mối quan hệ và hình thức trao đổi mua bán hàng hoá trực tiếp hoặc gián tiếp

Một siêu thị ở Pháp

PHÂN LOẠI THỊ TRƯỜNG: Có nhiều tiêu chí khác nhau

Theo đối tượng giao dịch mua bán cụ thể

Thị trường: lúa gạo, dầu mỏ, ngoại tệ, chứng khoán

Theo ý nghĩa, vai trò các đối tượng mua bán

Thị trường các yếu tố SX, tư liệu tiêu dùng

Theo tính chất, cơ chế vận hành

Thị trường tự do, cạnh tranh, không hoàn hảo, tự do có điều tiết của chính phủ...

Theo qui mô và phạm vi các quan hệ kinh tế

Thị trường địa phương, khu vực, trong nước, nước ngoài...

CHỨC NĂNG CỦA THỊ TRƯỜNG

```
graph TD; A([CHỨC NĂNG CỦA THỊ TRƯỜNG]) --> B(Thừa nhận giá trị và GTSD của HH và LĐ đã chi phí để SX ra nó.); A --> C(Cung cấp thông tin); A --> D(Kích thích hoặc hạn chế SX và tiêu dùng.);
```

Thừa nhận
giá trị và GTSD
của HH và LĐ
đã chi phí
để SX ra nó.

Cung cấp
thông tin

Kích thích hoặc
hạn chế SX
và tiêu dùng.

Hãy nêu ví dụ vận dụng các chức năng của thị trường trong quản lý kinh tế và SX kinh doanh?

Giá cả thị trường

- ❑ Giá cả là sự biểu hiện bằng tiền của giá trị hàng hóa.
- ❑ Giá cả thị trường là giá bán thực tế của HH trên thị trường.
- ❑ Giá cả là công cụ quan trọng để Nhà nước quản lý, điều tiết gián tiếp nền KT.

2 nhóm yếu tố ảnh hưởng đến giá cả thị trường

Nhóm 1

Giá trị hàng hoá:
Chi phí LĐ XH cần
thiết để SX HH
(tạo ra sự thống
nhất giá cả-giá trị)

Nhóm 2

Cạnh tranh, cung-
cầu, sức mua của
tiền tệ (gây ra sự
tách rời giá trị và
giá cả)

